

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3740/2525

นายเกียรติศักดิ์ แซ่จิวผู้ร้อง ร้อยเอกอรุณ พันธุ์ภักดีผู้คัดค้าน

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ป.พ.พ. มาตรา 1448, ป.พ.พ. มาตรา 1457, พ.ร.บ.จดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. 2478 มาตรา 10, พ.ร.บ.จดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. 2478 มาตรา 13, พ.ร.บ.จดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. 2478 มาตรา 15

ย่อ / หลักกฎหมาย

ผู้ร้องเป็นบุคคลสัญชาติไทยได้ไปยื่นคำร้องขอจดทะเบียนสมรสกับนางสาว ด. บุคคลสัญชาติญวน ซึ่งเกิดในประเทศไทย บิดามารดาของนางสาว ด. อพยพเข้ามาในราชอาณาจักรไทยโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย นายอำเภอเห็นว่านางสาว ด. มีเชื้อชาติสัญชาติญวน ไม่มีบัตรประจำตัวประชาชนมีแต่บัตรคนญวนอพยพ จึงไม่รับจดทะเบียนสมรสให้ โดยถือปฏิบัติตามคำสั่งของกระทรวงมหาดไทย แต่คำสั่งของกระทรวงมหาดไทยก็ได้อาศัยอำนาจตามกฎหมายฉบับใดอันจะใช้บังคับเป็นกฎหมายแก่บุคคลทั่วไป นายอำเภอซึ่งมีหน้าที่ตามกฎหมายให้รับจดทะเบียนสมรสแก่ผู้ร้องและนางสาว ด. จะอ้างคำสั่งดังกล่าวเพื่อไม่ยอมปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายที่ตนมีอยู่หาได้ไม่ (อ้างคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 720/2505)

คำพิพากษา

ผู้ร้องยื่นคำร้องว่า ผู้ร้องกับนางสาวดาวได้ยื่นคำร้องขอจดทะเบียนสมรสต่อนายอำเภอเมืองอุบลราชธานี แล้วได้รับการปฏิเสธโดยให้เหตุผลว่า นางสาวดาวเป็นคนต่างด้าวจึงขอให้ศาลไต่สวนและมีคำสั่งให้นายอำเภอเมืองอุบลราชธานี ทำการจดทะเบียนสมรสระหว่างผู้ร้องกับนางสาวดาวต่อไป นายอำเภอเมืองอุบลราชธานียื่นคำคัดค้านว่า นางสาวดาวเป็นบุคคลสัญชาติญวนและไม่มีใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว ผู้คัดค้านจึงไม่สามารถจดทะเบียนสมรสให้ได้ ทั้งนี้เพราะกระทรวงมหาดไทยได้มีหนังสือถึงผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งให้นายทะเบียนอำเภอถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด ในเรื่องการจดทะเบียนสมรสของหญิงต่างด้าวกับคนไทยโดยสั่งว่า ในกรณีที่หญิงต่างด้าวยื่นคำร้องขอจดทะเบียนสมรสกับคนไทย ฝ่ายหญิงต้องมีใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าวเรียบร้อยเสียก่อน ขอให้ยกคำร้องของผู้ร้อง ศาลชั้นต้นไต่สวนแล้วมีคำสั่งให้นายทะเบียนครอบครัวประจำสำนักทะเบียนอำเภอเมืองอุบลราชธานีรับจดทะเบียนสมรสระหว่างผู้ร้องกับนางสาวดาว ผู้คัดค้านอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน ผู้คัดค้านฎีกา ศาลฎีกาวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายว่า อำนาจและหน้าที่ของนายทะเบียนในการรับจดทะเบียนสมรสนั้น พระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ มาตรา ๑๐ วรรคแรกบัญญัติว่า "เมื่อมีการร้องขอให้จดทะเบียนสมรสแล้วให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนสมรสให้" มาตรา ๑๓ บัญญัติว่า "ห้ามมิให้นายทะเบียนจดทะเบียนสมรส เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่าการมิได้เป็นไปตามเงื่อนไขแห่งมาตรา ๑๔๔๕, ๑๔๔๖ และ ๑๔๔๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ปัจจุบัน มาตรา ๑๔๔๘ ถึง มาตรา ๑๔๕๔) และมาตรา ๑๕ บัญญัติว่า "ถ้านายทะเบียนไม่ยอมรับจดทะเบียนสมรสผู้มีส่วนได้เสียจะยื่นคำร้องต่อศาลก็ได้โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาล เมื่อศาลไต่สวนได้ความว่า การได้เป็นไปตามเงื่อนไขแห่งกฎหมายครบถ้วนแล้ว ก็ให้ศาลมีคำสั่งไปให้รับจดทะเบียน" ส่วนคำสั่งตามหนังสือกระทรวงมหาดไทยที่ ๖๔๙/๒๔๙๖ ลงวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๔๙๖ มีความว่า ในกรณีหญิง

ต่างด้าวมาร้องขอจดทะเบียนสมรสกับคนไทยให้นายทะเบียนตรวจสอบใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าวและสำมะโนครัวของหญิงต่างด้าวทุกรายนั้น แต่ถ้าแสดงหลักฐานไม่ได้ ก็ให้นายทะเบียนยับยั้งการจดทะเบียนไว้พลางก่อนๆ และคำสั่งตามหนังสือของกระทรวงมหาดไทยที่ ๒๐๖๙๕/๒๕๐๑ ลงวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๐๑ มีความว่าในกรณีหญิงต่างด้าวเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรไทยเป็นการชั่วคราวโดยยังไม่มีใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว ยื่นคำร้องขอจดทะเบียนสมรสกับคนไทยให้นายทะเบียนบอกปิดไม่ยอมรับจดทะเบียนให้โดยไม่ต้องหารือไปยังกระทรวงมหาดไทยนั้น คำสั่งดังกล่าวนี้มีได้อาศัยอำนาจตามกฎหมายฉบับใดจึงเป็นเพียงระเบียบภายในระหว่างเจ้าหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทยด้วยกันเท่านั้น จะใช้บังคับแก่บุคคลทั่วไปเช่นกฎหมายหาได้ไม่ ถึงแม้ผู้คัดค้านอยู่ในฐานะต้องปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าว แต่เมื่อคำสั่งนั้นขัดต่อกฎหมาย ศาลก็จำต้องให้บังคับคดีไปตามกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำสั่งตามหนังสือของกระทรวงมหาดไทยดังกล่าวนี้เคยเป็นปัญหาขึ้นมาสู่ศาลฎีกาครั้งหนึ่งแล้วศาลฎีกาวินิจฉัยเป็นบรรทัดฐานไว้ว่า คำสั่งตามหนังสือของกระทรวงมหาดไทยนี้ใช้บังคับเช่นกฎหมายไม่ได้ ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๒๐/๒๕๐๕ นายเป็งเฮียงทวีโกศา กับพวก โจทก์ นายสอาด ศิริพัฒน์ จำเลย ดังนั้น ที่ผู้คัดค้านยกเหตุความมั่นคงปลอดภัยของประเทศชาติขึ้นมาอ้างในฎีกาจึงฟังไม่ขึ้น พิพากษายืน

องค์คณะ

สุทิน เลิศวิรุฬห์ · บัญญัติ สุชีวะ · เร็ม ธรรมดุขฎิ

ข้อความคำพิพากษาเป็นของศาลฎีกา · ที่มาของข้อมูล: deka.supremecourt.or.th · <https://thaideka.online/deka/3740/2525>